

Свірін Микола Олександрович,

головний науковий співробітник Державного науково-дослідного інституту МВС України, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник;

Давидова Марина Миколаївна,

ад'юнкт кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національної академії внутрішніх справ

НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ СХИЛЯННЮ ДО ВЖИВАННЯ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ

Анотація. У доповіді аналізується стан поширення злочинів пов'язаних із схилянням до вживання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів. Констатується зниження ефективності діяльності правоохоронних органів у цьому напрямі. Пропонуються напрями вдосконалення запобігання схилянню до вживання наркотичних засобів Національною поліцією України.

Ключові слова: схиляння, запобігання злочинам, наркотичні засоби, психотропні речовини, незаконний наркообіг, наркозалежність.

Summary. The report analyzes the state of the spread of crimes related to the inclination to use narcotic drugs, psychotropic substances or their analogues. It is stated that the effectiveness of the activity of law enforcement bodies in this direction is decreasing. Proposals are being made to improve the prevention of inclining to the use of narcotic drugs by the National Police of Ukraine.

Keywords: anticipation, prevention of crimes, narcotic drugs, psychotropic substances, illicit drug trafficking, drug addiction.

Незаконний обіг наркотичних засобів та психотропних речовин (далі – незаконний наркообіг) є однією з найгостріших проблем, як у світі в цілому, так і в Україні зокрема. Незаконний наркообіг безпосередньо пов'язаний з наркозлочинністю, поширенням наркоманії та наркотизму.

Наркоманія – хвороба, «...що потребує медичного втручання, полягає у хронічній інтоксикації та формуванні стійкої психічної або фізичної залежності від вживання наркотичних засобів, які викликають патологічні порушення психіки людини» [1, с. 424]. Наркоманія забирає та руйнує життя людей, обмежує їх фізичний і соціальний розвиток, життєву перспективу, спонукає наркозалежних на вчинення злочинів, сприяє зростанню кількості тяжких інфекційних захворювань. В Україні кількість осіб, яким вперше поставлено діагноз психологічні розлади у зв'язку зі вживанням наркотичних речовин (наркоманія), збільшується щорічно, зокрема, у 2015 р. – 113 609 особам, у 2016 – 115 170 особам [2].

Особливе занепокоєння викликає поширення наркоманії серед дітей, молоді та жінок. Так, результати проведених в державі соціологічних досліджень свідчать про те, що 30 % дітей у віці від 9 до 15 років хоча б раз вживали наркотики, 70 % осіб, хворих на наркоманію – молодь у віці до 25 років, а жіноча наркоманія в процентному співвідношенні – найвища в Європі, що безперечно негативно впливає на демографічну ситуацію [3].

Одним із шляхів втягнення осіб, передусім молоді у незаконний наркообіг є їх схиляння до вживання наркотиків (далі – схиляння), що, відповідно до ст. 315 КК України визнано злочином. Запобігання таким протиправним діям, їх вчасне виявлення та припинення є суттєвим фактором ефективності протидії незаконному наркообігу.

Важлива роль у запобіганні злочинам, у т.ч. і пов'язаним зі схилянням, відведена органам та підрозділам Національної поліції [4]. Між тим, статистичні дані свідчать, що протягом останніх п'яти років кількість виявлених кримінальних правопорушень, пов'язаних зі схилянням, скоротилася в Україні у 7 разів (з 233 у 2014 р. до 33 у 2018) і 2018 р. становила лише 0,1 % від загальної кількості наркозлочинів (у 2013 р. – 0,7 %). Зменшується кількість направлених до суду обвинувальних актів за злочинами, пов'язаними зі схилянням (у 2014 р. – 210; у 2015 – 142; у 2016 – 13; у 2017 – 32; у 2018 – 27). Показник щодо встановлення осіб, які здійснили схиляння, у 2016 р. склав лише 10 осіб, у 2017 – 31; у 2018 – 23 [5].

На нашу думку, зниження наведених вище показників свідчить не стільки про покращання ситуації щодо профілактики у сфері незаконного наркообігу, скільки про їх високу латентність, а також про зменшення наступальності в діяльності правоохоронних органів у цьому напрямі і, в першу чергу, про недостатню увагу цій проблемі з боку підрозділів Національної поліції.

Вочевидь, що в сучасних умовах виникає необхідність вжиття термінових, та більш дієвих заходів щодо запобігання втягуванню осіб в якості споживачів у незаконний наркообіг, у т.ч. і шляхом схиляння.

Завдання щодо здійснення профілактичних заходів, спрямованих на запобігання злочинам у сфері незаконного наркообігу, покладені практично на всі підрозділи Національної поліції (дільничних офіцерів поліції; оперативних працівників підрозділів карного розшуку, боротьби з незаконним обігом наркотиків; підрозділи патрульної поліції та ювенальної превенції). Ці підрозділи наділені відповідним нормативно-правовим інструментарієм для здійснення ефективної протидії схилянню [4; 6; 7; 8; 9].

Проведений нами аналіз законодавства щодо запобігання злочинності дозволив виділити основні завдання у цьому напрямі діяльності поліції.

Перш за все, Національна поліція має проводити широку роз'яснювальну діяльність серед населення, (у першу чергу в дитячому та молодіжному середовищах), щодо правових та психологічних

наслідків вживання наркотиків, а також виступити з ініціативою щодо розробки державної програми та комплексу заходів з організації проведення такої роботи в Україні. Крім того, підрозділам Національної поліції необхідно:

- здійснювати систематичний моніторинг інформаційної продукції в ЗМІ та сайтів в мережі Інтернет з метою виявлення фактів поширення відомостей про способи виготовлення чи вживання наркотичних засобів, рекламних публікацій і оголошень щодо можливостей придбання наркотиків;

- забезпечити створення та ефективне функціонування автоматизованої системи фільтрації протиправного контенту у зазначеній сфері та припинення його поширення;

- виявляти молодіжні осередки, засновані на сповідуванні псевдокультури вживання наркотиків, забезпечувати проведення заходів впливу на їх лідерів та інших наркозалежних осіб з метою запобігання схилянню молоді до вживання наркотиків в немедичних цілях;

- здійснювати заходи щодо своєчасного роз'єднання таких осередків та виявлених організованих груп, які вчиняють злочини у сфері незаконного наркообігу, з метою припинення їх злочинної діяльності;

- у процесі здійснення адміністративного нагляду та профілактичних заходів щодо осіб, які були засуджені за вчинення злочинів у сфері незаконного наркообігу чи/або вживають наркотики, схильних до вчинення правопорушень запобігати їх негативному впливу на оточуючих осіб, зокрема схилянню до вживання наркотиків;

- проводити профілактичні заходи з групами ризику немедичного вживання наркотиків, з дітьми, які опинилися у важкій життєвій ситуації;

- у ході проведення досудового розслідування кримінальних проваджень забезпечити виявлення причин та умов, що сприяють вчиненню злочинів у сфері незаконного наркообігу, джерел придбання наркотичних засобів, а також причин і умов, які сприяли втягненню осіб у немедичне вживання наркотиків;

- своєчасно вносити у відповідні державні органи, громадські об'єднання, посадовим особам подання про усунення причин і умов, що сприяють вчиненню таких злочинів;

- налагодити постійну взаємодію з органами місцевого самоврядування, ЗМІ, закладами охорони здоров'я та освіти, органами пробації тощо для обміну інформацією у сфері незаконного обігу наркотичних засобів тощо.

Список використаних джерел

1. Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології : теорія і практика : [у 3 кн.] / Закалюк А. П. – К. : Ін Юре, 2007. – Кн. 2 : Кримінологічна характеристика та запобігання вчиненню окремих видів злочинів. – 2007. – 712 с.

2. Національний звіт за 2017 рік щодо наркотичної ситуації в Україні (за даними 2016 року). Поглиблений огляд наркоситуації в Україні». URL: <http://www.ummcda.org.ua>.

3. Наскільки поширена наркоманія в Україні? 27 квітня 2016. URL: <http://news24.if.ua/2016/04/27/naskilki-poshirena-narkomaniya-v-ukra%D1%97ni/>.

4. Про Національну поліцію. Закон України від 2 липня 2015 року N 580-VIII. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/580-16/print1446470092906691>.

5. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення. Генеральна прокуратура України. URL: http://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=110381&libid=100820.

6. Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі. Закон України від 01.12.1994 № 264/94. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/264/94-%D0%B2%D1%80>.

7. Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції. Наказ МВС України від 28.07.2017 № 650. URL: <https://xn--80aagahqwyibe8an.com/mvs-ukrajini-nakazi/nakaz-mvs-ukrajini-vid-28072017-650-pro321802.html>.

8. Про затвердження Інструкції про організацію здійснення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі. Наказ МВС України від 04.11.2003 № 1303/203. URL: <https://xn--80aagahqwyibe8an.com/mvs-ukrajini-nakazi/nakaz-mvs-ukrajini-vid-04112003-1303-203-pro-273248.html>.

9. Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України. Наказ МВС України від 19.12.2017 № 1044.

Безуглий Леонід Анатолійович,

доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національної академії внутрішніх справ;

Таргонська Наталія Анатоліївна,

здобувач ступеня вищої освіти магістра навчально-наукового інституту заочного та дистанційного навчання Національної академії внутрішніх справ

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ ТА ЙОГО ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ В УКРАЇНІ

Анотація. У дослідженні приділено увагу імплементації зарубіжного досвіду у вітчизняну практику запобігання корупції. Проаналізовано різноманітні зарубіжні державні антикорупційні програми. Виокремлено найважливіший комплекс принципів запобігання корупції, який має усі підстави бути застосованим в Україні.